

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΕΥΧΟΣ 25 – ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2012

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

ΚΕΝΤΡΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Τα θέματα που αναλύονται σε αυτό το τεύχος της Οικονομικής Έρευνας είναι η αξία και το κόστος της εκπαίδευσης στην Κύπρο, η σχέση μεταξύ μετανάστευσης και φτώχειας, οι δυνατότητες περιβαλλοντικής φορολόγησης των οχημάτων και οι οικονομικές επιπτώσεις από την εφαρμογή της ευρωπαϊκής ενεργειακής και περιβαλλοντικής πολιτικής.

Η Κύπρος έχει τις μεγαλύτερες δαπάνες εκπαίδευσης ως ποσοστό του ΑΕΠ στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Το θέμα της δωρεάν εκπαίδευσης στην Κύπρο παρουσιάζει ενδιαφέρον λόγω της τάσης των νοικοκυριών να συμπληρώνουν τη δωρεάν κρατική εκπαίδευση με ιδιωτικά μαθήματα. Η μελέτη του ΚΟΕ θα οδηγήσει στην εξαγωγή συμπερασμάτων πολιτικής για οικονομική αποτελεσματικότητα και περισσότερη κοινωνική δικαιοσύνη στην άσκηση εκπαιδευτικής πολιτικής.

Η σχέση μεταξύ μετανάστευσης και φτώχειας είναι ιδιαίτερα κρίσιμη σε περιόδους οικονομικής δυσπραγίας. Η ανάλυση του ΚΟΕ δείχνει ότι οι Κύπριοι αντιμετωπίζουν χαμηλότερο κίνδυνο φτώχειας σε σχέση με τους μετανάστες. Ακολουθούν οι μετανάστες από χώρες της Μεσογείου, της Κεντρικής και Δυτικής Ευρώπης. Χειρότερη είναι η θέση των μεταναστών από την Ανατολική Ευρώπη, ενώ ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό φτώχειας αντιμετωπίζουν Ασιάτες και Αφρικανοί.

Για τη μείωση των εκπομπών ρύπων των μεταφορικών μέσων, μια πολιτική που προσελκύει ενδιαφέρον είναι η μεταρρύθμιση του συστήματος φορολόγησης ώστε να δίνονται κίνητρα για αγορά λιγότερο ρυπογόνων οχημάτων. Μετά από ανάλυση μεγάλου αριθμού σεναρίων μεταρρύθμισης του κυπριακού συστήματος φορολογίας οχημάτων, το κυριότερο συμπέρασμα είναι ότι οι περιβαλλοντικοί στόχοι είναι δύσκολο να συμβιβαστούν με τους δημοσιονομικούς στόχους.

Η ευρωπαϊκή νομοθεσία για την ενέργεια και την κλιματική αλλαγή αναμένεται να έχει επιπτώσεις στην κυπριακή οικονομία, επειδή θα οδηγήσει σε αύξηση των λιανικών τιμών του ηλεκτρισμού και των καυσίμων κίνησης και σε πιθανή επακόλουθη αύξηση τιμών σε άλλα αγαθά και υπηρεσίες. Από την έως τώρα ανάλυση προκύπτει ότι οι επιπτώσεις αυτές θα είναι υπαρκτές, αλλά όχι ιδιαίτερα σημαντικές για το κόστος παραγωγής και την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας.

Σε αυτό το τεύχος:

• Κόστος και Αξία της Εκπαίδευσης στην Κύπρο	2
• Φτώχεια και Μετανάστευση: Ευρήματα και Άσκηση Πολιτικής	3
• Φορολόγηση Οχημάτων στη Βάση των Εκπομπών Ρύπων	4
• Επιπτώσεις στην Κυπριακή Οικονομία από την Ευρωπαϊκή Πολιτική για την Ενέργεια και την Κλιματική Αλλαγή	5
• Νέα του Κέντρου Οικονομικών Ερευνών	6
• Νέα του Τμήματος Οικονομικών	7
• Το Κέντρο Οικονομικών Ερευνών	8

Κόστος και Αξία της Εκπαίδευσης στην Κύπρο

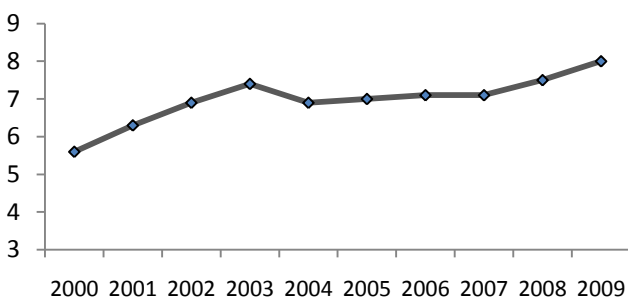
Σοφία Ν. Ανδρέου

Τα τελευταία χρόνια, τα υψηλά και αυξανόμενα επίπεδα δαπανών για εκπαίδευση αποτελούν θέμα ακαδημαϊκού και πολιτικού ενδιαφέροντος στις πλείστες χώρες. Η κρατική παροχή ιδιωτικών αγαθών (συμπεριλαμβανομένης και της εκπαίδευσης) παρουσιάζεται στη βιβλιογραφία ως μέσο μετριασμού των ατελειών που υπάρχουν στην αγορά (π.χ. εξωτερικότητες) και, υπό ορισμένους όρους, ως μέσο ανακατανομής του εισοδήματος. Συνεπώς, ένας από τους σημαντικότερους λόγους παροχής δωρεάν εκπαίδευσης (και άλλων ιδιωτικών αγαθών) από το κράτος είναι η εξασφάλιση μιας ελάχιστης κατανάλωσης για τις οικονομικά ασθενέστερες κοινωνικές τάξεις.

Εδώ, όμως, εγείρονται πολλά ερωτήματα μερικά από τα οποία είναι: Σε ποια ποσότητα και ποιότητα πρέπει να παρέχονται τα αγαθά αυτά από το κράτος; Πώς πρέπει να διαφοροποιείται η παροχή μεταξύ καταναλωτών με διαφορετικές προτιμήσεις/ανάγκες; Πώς επηρεάζει η δωρεάν κρατική παροχή τη συνολική κατανάλωση και, συνεπώς, την οικονομική αποτελεσματικότητα; Είναι, επομένως, φυσικό να αναρωτιέται κανείς πόσο η υψηλή ιδιωτική δαπάνη για την εκπαίδευση αντανάκλα ιδιοσυγκρασιακές προτιμήσεις ή διπλές δημόσιες και ιδιωτικές δαπάνες για την εκπαίδευση που προκύπτουν από τη χαμηλή ικανοποίηση από τις κρατικές παροχές.

Στην περίπτωση της Κύπρου η έρευνα τόσο σε θέματα κόστους όσο και απόδοσης της εκπαίδευσης είναι σχεδόν ανύπαρκτη. Μια τέτοια μελέτη είναι σημαντική, επειδή οι δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση απορροφούν μεγάλο ποσοστό του ΑΕΠ (διάγραμμα 1).

Διάγραμμα 1: Δημόσιες δαπάνες για εκπαίδευση (% του ΑΕΠ)

Η Κύπρος εμφανίζεται να έχει τις μεγαλύτερες συνολικές δαπάνες εκπαίδευσης ως ποσοστό του ΑΕΠ

σε σχέση με το μέσο όρο χωρών της ΕΕ*. Ωστόσο, δεν υπάρχουν μελέτες που να προσπαθούν να αξιολογήσουν το κόστος της δωρεάς παροχής δημόσιας εκπαίδευσης όπως αυτό εκτιμάται από τους καταναλωτές.

Το ΚΟΕ διεξάγει έρευνα χρηματοδοτούμενη από το Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας[†], το οποίο εστιάζει στην οικονομική αποτίμηση (εκτίμηση της χρηματικής αξίας) της κρατικής εκπαίδευσης στην Κύπρο. Από πλευράς ποσότητας και ποιότητας, η δωρεάν παρεχόμενη πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση στην Κύπρο είναι για όλους η ίδια. Εάν το νοικοκυριό δεν ικανοποιείται με αυτή την ποσότητα/ποιότητα, έχει τη δυνατότητα να την αντικαταστήσει ή να τη συμπληρώσει με αγορά εκπαίδευσης από τον ιδιωτικό τομέα (ιδιωτικό σχολείο ή φροντιστήρια). Η περίπτωση της Κύπρου παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον κυρίως λόγω της τάσης των νοικοκυριών να συμπληρώνουν τη δωρεάν παρεχόμενη εκπαίδευση από το κράτος με αυτήν των ιδιωτικών μαθημάτων/φροντιστηρίων. Ενδεικτικά, τα τελευταία 8-10 χρόνια, το ποσοστό των νοικοκυριών που πληρώνουν για ιδιωτικά φροντιστήρια ξεπερνά το 60%, ενώ φτάνει μέχρι και το 90% για νοικοκυριά με παιδιά σε δευτεροβάθμια εκπαίδευση[‡].

Το έργο προτείνει ένα μοντέλο που βασίζεται στη θεωρία του καταναλωτή, όπου η χρησιμότητα, σε χρηματικές μονάδες, μπορεί να εκτιμηθεί από τις παραμέτρους ενός συστήματος καταναλωτικής ζήτησης ώστε να είναι δυνατή η εξαγωγή συμπερασμάτων για την ευημερία του καταναλωτή. Με αυτή την προσέγγιση, η αξία για τον καταναλωτή της δωρεάν κρατικής παροχής ιδιωτικών αγαθών όπως είναι η εκπαίδευση, μπορεί να εκτιμηθεί με τη χρήση στοιχείων από έρευνες οικογενειακών προϋπολογισμών, τα οποία είναι συγκρίσιμα μεταξύ χωρών.

Η μελέτη βρίσκεται ήδη σε εξέλιξη, ενώ τα πρώτα εμπειρικά αποτελέσματα αναμένεται να δημοσιευθούν από το ΚΟΕ τον Δεκέμβριο του 2012[§]. Η μελέτη επιτρέπει την εξαγωγή πρακτικών συμπερασμάτων πολιτικής για μεγαλύτερη οικονομική αποτελεσματικότητα και περισσότερη κοινωνική δικαιοσύνη στην άσκηση εκπαιδευτικής πολιτικής στην Κύπρο.

* Ενδεικτικά το έτος 2009, το ποσοστό στην περίπτωση της Κύπρου ανερχόταν στο 7.95%, ενώ για τις χώρες της Ε.Ε στο μόλις 5.5%.

[†] Έργο με αρ. πρωτοκόλλου ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ/ΟΙΚΟΝ/0609(ΒΕ)/13.

[‡] Πηγή: Έρευνες Οικογενειακού Προϋπολογισμού (2002/3 και 2008/9).

[§] Andreou S.N, “Cost and Value of Education in Cyprus”, Economic Policy Paper (December 2012).

Φτώχεια και Μετανάστευση: Ευρήματα και Άσκηση Πολιτικής

Χρήστος Κουτσαμπέλας

Η Κύπρος, την τελευταία δεκαετία, έχει δεχθεί υψηλές ροές μετανάστευσης με αποτέλεσμα το ποσοστό των μεταναστών στο συνολικό πληθυσμό να έχει αυξηθεί σημαντικά. Η μετανάστευση θέτει επί τάπητος πολλά ζητήματα τόσο οικονομικής φύσεως όσο και κοινωνικής. Η μελέτη μας εστιάζεται κυρίως στη θέση των μεταναστών στην Κύπρο όπως αντανακλάται στον κίνδυνο φτώχειας που αντιμετωπίζουν.

Σε πολλές χώρες έχει παρατηρηθεί ότι οι μετανάστες αντιμετωπίζουν υψηλότερο κίνδυνο φτώχειας σε σύγκριση με το γηγενή πληθυσμό. Η διεθνής βιβλιογραφία έχει εντοπίσει τρεις γενικότερες αιτίες που εξηγούν το φαινόμενο αυτό. Σύμφωνα με τη θεωρία της αφομοίωσης (Assimilation theory), οι μετανάστες χρειάζονται χρόνο προκειμένου να προσαρμοστούν στο νέο περιβάλλον τους (για παράδειγμα να μάθουν τη γλώσσα). Κατά τη διάρκεια του μεταβατικού αυτού σταδίου, οι οικονομικές τους επιδόσεις είναι χαμηλές. Η θεωρία του ανθρώπινου κεφαλαίου (Human Capital theory) εστιάζεται σε χαρακτηριστικά όπως η εκπαίδευση, η εμπειρία, η ηλικία και οι ικανότητες. Αν οι μετανάστες έχουν χαμηλή εκπαίδευση ή είναι νέοι δίχως εργασιακή εμπειρία, θα αμειβονται χαμηλότερα. Τέλος, η θεωρία της κατατμημένης αγοράς εργασίας (Labor market Segmentation theory) εξηγεί ότι πολλές φορές η αγορά εργασίας τμηματοποιείται μεταξύ ελκυστικών μορφών απασχόλησης και χαμηλόμισθων εργασιών. Οι μετανάστες ενδέχεται να εγκλωβίζονται στις δεύτερες.

Η μελέτη βασίστηκε σε στοιχεία της Έρευνας Οικογενειακών Προϋπολογισμών του 2009. Η μεθοδολογία μέτρησης της φτώχειας ακολουθεί τα πρότυπα της Eurostat. Το όριο της φτώχειας ορίζεται στο 60% του διάμεσου του εισοδήματος, όπου ο ορισμός του εισοδήματος περιέχει κάθε πηγή εισοδήματος μετά την αφαίρεση των φόρων και των ασφαλιστικών εισφορών. Είναι σημαντικό να διευκρινιστεί ότι η έννοια της φτώχειας είναι σχετική και όχι απόλυτη. Δηλαδή το όριο της φτώχειας αυξάνεται καθώς το εισόδημα αυξάνεται, με συνέπεια πλούσιες χώρες να παρουσιάζουν πιο υψηλό όριο φτώχειας σε σύγκριση με φτωχότερες.

Ο Πίνακας 1 παρουσιάζει τα ποσοστά φτώχειας για τρεις κατηγορίες μεταναστών, καθώς και για το γηγενή πληθυσμό. Οι Κύπριοι αντιμετωπίζουν το χαμηλότερο κίνδυνο φτώχειας. Ακολουθούν οι μετανάστες από χώρες της Μεσογείου, της Κεντρικής και Δυτικής Ευρώπης. Χειρότερη είναι η θέση των μεταναστών από την Αν. Ευρώπη, ενώ ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό φτώχειας αντιμετωπίζουν Ασιάτες και Αφρικανοί.

Πίνακας 1: Ποσοστά φτώχειας μεταναστών και γηγενών

	Κύπριοι	ΕU-A	ΕU-B	ΑΑ
% στον πληθυσμό	89,1	5,2	5,7	2,9
% φτώχειας	11,2	18,4	22,6	82,3

Σημείωση: EU-A=Μεσόγειος, Κεντρική και Δυτ. Ευρώπη, EU-B=Αν. Ευρώπη, ΑΑ= Ασία και Αφρική.

Σύμφωνα με το οικονομετρικό μοντέλο που υιοθετήθηκε στη μελέτη, η φτώχεια των μεταναστών δεν μπορεί να εξηγηθεί μονάχα από τα δημογραφικά και κοινωνικο-οικονομικά χαρακτηριστικά τους (ηλικία, φύλο, οικογενειακή σύνθεση, εκπαίδευση, συμμετοχή στην αγορά εργασίας, τοποθεσία διαμονής). Συνεπάγεται ότι πρέπει να αναζητήσουμε τα αίτια σε παράγοντες όπως η συγκέντρωση των μεταναστών αποκλειστικά σε χαμηλά αμειβόμενες εργασίες, οι διακρίσεις εκ μέρους των εργοδοτών, η μη επαρκής γνώση της γλώσσας, η μη αναγνώριση των τυπικών τους προσόντων, η έλλειψη προσαρμοστικότητας, καθώς και σε άλλους συναφείς παράγοντες που είναι αδύνατο να προσδιοριστούν στη μελέτη λόγω έλλειψης δεδομένων.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η θεωρία της αφομοίωσης προβλέπει ότι η οικονομική απόδοση των μεταναστών συσχετίζεται θετικά με τα χρόνια παραμονής τους στη χώρα υποδοχής. Παρόλα αυτά, τα έως τώρα επιστημονικά ευρήματα δεν επιβεβαιώνουν τη θεωρία. Απεναντίας, και δεδομένου ότι η Κυπριακή οικονομία εισέρχεται σε μια υφεσιακή φάση, αναμένουμε ότι η θέση των μεταναστών θα χειροτερεύσει.

Είναι γεγονός ότι η δυσχερής δημοσιονομική κατάσταση δεν επιτρέπει την αντιμετώπιση του προβλήματος με χρηματικές μεταβιβάσεις. Όμως υπάρχουν δυνατότητες άσκησης πολιτικής. Πρωταρχικά θα πρέπει η κυβέρνηση να καταπολεμήσει την αδήλωτη εργασία και την παράνομη μετανάστευση. Είναι αδύνατο να σχεδιαστεί αποτελεσματική μεταναστευτική πολιτική δίχως την τήρηση της νομιμότητας. Κατά δεύτερον, χρειάζεται να υποβοηθηθούν οι μετανάστες έτσι ώστε να απολαμβάνουν ίσες ευκαιρίες στην αγορά εργασίας όπως και να καταπολεμηθούν, εν τη γενέσει τους, φαινόμενα ξενοφοβίας και ρατσισμού. Σημειώνουμε ότι η ιστορία έχει δείξει ότι σε περιόδους οικονομικής κρίσης, υφέρπει η τάση να αντιμετωπίζονται οι μετανάστες ως ο αποδιοπομπαίος τράγος οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων όπως η ανεργία και η εγκληματικότητα.

Ο κλάδος των μεταφορών είναι ένας από τους μεγαλύτερους παραγωγούς εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Για αυτό το λόγο πολλές χώρες είτε ήδη εφαρμόζουν είτε μελετούν διάφορες πολιτικές που αποσκοπούν στη μείωση των εκπομπών ρύπων από τα μέσα μεταφοράς. Μια πολιτική που προσελκύει ενδιαφέρον τα τελευταία χρόνια είναι η μεταρρύθμιση του συστήματος φορολόγησης ώστε να δίνονται κίνητρα για αγορά λιγότερο ρυπογόνων οχημάτων. Βασικό στοιχείο αυτής της πολιτικής είναι η επιβολή φορολογίας στην αγορά καινούριου οχήματος, το ύψος της οποίας να βασίζεται στις εκπομπές ρύπων. Οχήματα με υψηλότερες εκπομπές επιβαρύνονται με υψηλότερη φορολογία. Συχνά τα σχέδια αυτά προβλέπουν και επιδότηση οχημάτων με πολύ χαμηλές εκπομπές και για αυτό ονομάζονται *feebates* ή *bonus/malus*. Το κύριο πλεονέκτημα σχεδίων που συνδυάζουν φορολόγηση με επιδότηση είναι ότι μπορεί να είναι εισοδηματικά ουδέτερα και συνεπώς περισσότερο αποδεκτά από τους φορολογούμενους.

Ο σχεδιασμός εισοδηματικά ουδέτερων συστημάτων έχει αποδειχθεί ιδιαίτερα δύσκολος. Χώρες όπως η Γαλλία και η Ιρλανδία εφάρμοσαν συστήματα που σχεδιάστηκαν ώστε να είναι εισοδηματικά ουδέτερα, όμως στην πράξη η ανταπόκριση των καταναλωτών ήταν πολύ μεγαλύτερη από ό,τι αναμενόταν, με αποτέλεσμα το δημόσιο να αναγκαστεί να πληρώσει μεγάλα ποσά για επιδοτήσεις.

Η φορολόγηση των οχημάτων στη βάση των ρύπων εξετάζεται τον τελευταίο καιρό και στην Κύπρο. Είναι σημαντικό – λόγω και της γενικότερης δημοσιονομικής κρίσης – να γίνει σωστός σχεδιασμός ώστε το σύστημα να πετύχει τους στόχους του (να οδηγήσει δηλαδή σε στροφή προς λιγότερο ρυπογόνα οχήματα) χωρίς να προκαλέσει δημοσιονομικές ανατροπές. Ο σωστός σχεδιασμός απαιτεί γνώση της ζήτησης για αυτοκίνητα ώστε να μπορεί να προβλεφθεί σωστά η αντίδραση των καταναλωτών.

Αυτό ήταν το αντικείμενο μελέτης που έχει δημοσιευθεί στη σειρά Δοκιμών Οικονομικής Πολιτικής του ΚΟΕ*. Σε πρώτη φάση εκτιμήθηκε η ζήτηση επιβατικών οχημάτων στην Κύπρο στη βάση ενός οικονομετρικού μοντέλου ζήτησης για διαφοροποιημένα προϊόντα χρησιμοποιώντας στοιχεία της περιόδου 2006-2008. Σε δεύτερη φάση έγιναν προσομοιώσεις διάφορων συστημάτων φορολόγησης

και υπολογίστηκαν οι επιπτώσεις στα δημόσια έσοδα, την ευημερία των καταναλωτών και τις εκπομπές ρύπων. Προσομοιώθηκαν δύο βασικά σενάρια. Στο πρώτο σενάριο ο υφιστάμενος φόρος κατανάλωσης παραμένει ως έχει και επιβάλλεται επιπρόσθετα ένας εισοδηματικά ουδέτερος συνδυασμός φόρου/επιδότησης. Στο δεύτερο σενάριο η βάση του υφιστάμενου φόρου κατανάλωσης μεταφέρεται από τον κυβισμό στις εκπομπές ρύπων, και πάλι με εισοδηματικά ουδέτερο τρόπο. Σε κάθε σενάριο εξετάζονται διάφορα σχέδια που διαφέρουν ως προς τους φορολογικούς συντελεστές και τις κλίμακες εφαρμογής τους.

Από την ανάλυση των προσομοιώσεων προκύπτουν διάφορα ενδιαφέροντα συμπεράσματα. Γενικά, η εισαγωγή φορολογίας στη βάση των εκπομπών οδηγεί στη μεταφορά μεριδίου αγοράς από τα περισσότερα ρυπογόνα στα λιγότερα ρυπογόνα οχήματα, όπως είναι και ο στόχος. Όμως αυτή η επιτυχία έχει κόστος. Στο πρώτο σενάριο, η μείωση στις εκπομπές είναι γενικά πολύ μικρή για να αντισταθμίσει την απώλεια ευημερίας των καταναλωτών και παραγωγών. Αυτό οφείλεται κυρίως στο ότι όλα τα σχέδια που δοκιμάστηκαν οδηγούσαν σε μείωση των συνολικών πωλήσεων.

Το δεύτερο σενάριο απαιτούσε τη μεταφορά της βάσης της υφιστάμενης φορολογίας από τον κυβισμό στις εκπομπές ρύπων με έναν εισοδηματικό ουδέτερο τρόπο. Αυτό είναι δυνατό να γίνει με κλιμακωτή φορολογία που επιβάλλει πολύ υψηλούς συντελεστές σε οχήματα με πολύ υψηλές εκπομπές ρύπων. Τα σχέδια που δοκιμάστηκαν οδηγούσαν γενικά σε αύξηση των συνολικών πωλήσεων, κάτι που σημαίνει αύξηση στην ευημερία καταναλωτών και παραγωγών, αλλά σχετικά μικρή μείωση στις εκπομπές.

Τα εναλλακτικά σενάρια είναι απεριόριστα και συνεπώς είναι αδύνατο να εξεταστούν όλα. Οι προσομοιώσεις μερικών βασικών σεναρίων δίνουν μια εικόνα των επιπτώσεων στα οικονομικά μεγέθη που μας ενδιαφέρουν. Το κυριότερο γενικό συμπέρασμα που προκύπτει από την ανάλυση είναι ότι οι στόχοι της μείωσης των εκπομπών και της εισοδηματικής ουδετερότητας είναι δύσκολο να συμβιβαστούν. Η λύση της μεταφοράς της φορολογικής βάσης από τον κυβισμό στις εκπομπές ρύπων φαίνεται να είναι λιγότερο προβληματική από την επιβολή επιπρόσθετης φορολογίας, χρειάζεται όμως προσεκτικός σχεδιασμός για να αποφευχθούν οι δημοσιονομικές εκπλήξεις που είχαν άλλες χώρες. Η τρέχουσα οικονομική κρίση καθιστά οποιοδήποτε προβλέψεις ακόμα πιο επισφαλείς.

* Christodoulou T. and S. Clerides, "Emissions-Based Vehicle Tax Reform for Cyprus: A Simulation Analysis," June 2012.

Επιπτώσεις στην Κυπριακή Οικονομία από την Εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Πολιτικής για την Ενέργεια και την Κλιματική Αλλαγή

Ε. Κεττένη, Θ. Μαμουνέας και Θ. Ζαχαριάδης

Η νομοθεσία για την ενέργεια και την κλιματική αλλαγή, που υιοθετήθηκε το 2009 από την Ευρωπαϊκή Ένωση, αποσκοπεί στη σημαντική μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου έως το 2020 στα κράτη-μέλη της ΕΕ. Η Κύπρος, για την επίτευξη του στόχου αυτού, οφείλει:

α) να μειώσει αισθητά τις εκπομπές της ενεργοβόρας βιομηχανίας της (κυρίως των εργοστασίων ηλεκτροπαραγωγής) μέσω της συμμετοχής των βιομηχανικών εγκαταστάσεων στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών, από το οποίο θα μπορούν να αγοράζουν και να πωλούν άδειες εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου·

β) να αυξήσει σημαντικά τη συνεισφορά των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε όλο το ενεργειακό σύστημα·

γ) να προωθήσει ιδιαίτερα τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στον τομέα των μεταφορών, κυρίως με τη χρήση βιοκαυσίμων στα καύσιμα των οχημάτων.

Τα μέτρα αυτά αναμένεται να έχουν επιπτώσεις στην κυπριακή οικονομία, επειδή θα οδηγήσουν σε αύξηση των λιανικών τιμών σε ορισμένα ενεργειακά προϊόντα και σε πιθανή επακόλουθη αύξηση τιμών σε άλλα αγαθά και υπηρεσίες. Συγκεκριμένα, από ανεξάρτητες μελέτες κρατικών υπηρεσιών εκτιμήθηκε ότι οι τιμές του ηλεκτρισμού και των καυσίμων των οχημάτων (βενζίνης και πετρελαίου κίνησης) θα είναι αυξημένες το έτος 2020 κατά 12,6% και 7% αντίστοιχα σε σχέση με αυτές που θα επικρατούσαν αν δεν ίσχυε η ανωτέρω ευρωπαϊκή νομοθεσία.

Για τη διερεύνηση των οικονομικών επιπτώσεων από αυτές τις αυξήσεις στις τιμές, αναπτύξαμε ένα θεωρητικό μοντέλο παραγωγής για τους διάφορους κλάδους της κυπριακής οικονομίας, το οποίο εκτιμήσαμε οικονομετρικά με βάση δεδομένα που συλλέχθηκαν για τον σκοπό αυτό από επίσημες στατιστικές πηγές*. Η ανάλυσή μας θα ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 2012, αλλά κάποια προκαταρκτικά συμπεράσματα μπορούν ήδη να διατυπωθούν.

Εξαιτίας της αύξησης των ενεργειακών τιμών, και παίρνοντας υπόψη τον περιορισμό στην κατανάλωση ενέργειας και τις αλλαγές στη ζήτηση άλλων

συντελεστών παραγωγής ανά παραγωγικό τομέα, κατά το έτος 2020 το συνολικό κόστος παραγωγής της οικονομίας αναμένεται να αυξηθεί κατά 50-70 εκ. Ευρώ (σε σταθερές τιμές του έτους 2010). Από αυτά, το μεγαλύτερο μέρος του κόστους θα το επωμιστούν τρεις τομείς: Μεταποίηση, Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο, Ξενοδοχεία και Εστιατόρια. Ωστόσο, τη μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση στο κόστος παραγωγής τους (της τάξης του 2%-3%) θα έχουν οι ενεργοβόρες βιομηχανίες: Μη Μεταλλικά Ορυκτά και Λατομεία και Ορυχεία.

Μολονότι το κόστος αυτό σε απόλυτα μεγέθη δεν είναι αμελητέο, η αύξηση του μοναδιαίου κόστους παραγωγής προβλέπεται να είναι χαμηλή, με συνέπεια οι επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα να είναι περιορισμένες. Επίσης, δεν αναμένεται να επηρεασθούν αισθητά οι επενδύσεις και η απασχόληση στην ευρύτερη οικονομία.

Χωρίς να είμαστε ακόμα σε θέση να αναλύσουμε την πλήρη αντίδραση των κυπριακών νοικοκυριών στις αυξημένες τιμές ενεργειακών και μη ενεργειακών αγαθών (κάτι που αποτελεί μέρος της έρευνάς μας που είναι σε εξέλιξη), συνυπολογίζοντας την προαναφερθείσα αύξηση του κόστους παραγωγής και τις αναμενόμενες αυξομειώσεις στα δημόσια έσοδα και στις ιδιωτικές δαπάνες, το κόστος από την υιοθέτηση του νομοθετικού πακέτου μέτρων εκτιμάται τουλάχιστον περί τα 50 εκ. Ευρώ (σε σταθερές τιμές 2010), ή 0,25% του αναμενόμενου κυπριακού ΑΕΠ το έτος 2020. Το κόστος αυτό είναι χαμηλό, αλλά σημαντικά υψηλότερο από εκείνο που είχε προϋπολογίσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή όταν αξιολογούσε τους στόχους μείωσης των εκπομπών (η εκτίμηση ήταν για λιγότερο από 0,1% του ΑΕΠ).

Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να σημειωθεί ότι το ανωτέρω κόστος είναι χαμηλότερο από το κόστος που προκαλείται συχνά στην κυπριακή οικονομία από τη διακύμανση των διεθνών τιμών της ενέργειας για λόγους ανεξάρτητους της όποιας ενεργειακής και περιβαλλοντικής πολιτικής.

Ενδεχόμενη δέσμευση της ΕΕ για περαιτέρω μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου θα επιφέρει επιπρόσθετο κόστος στην Κύπρο, το οποίο δεν αναμένεται να κυμανθεί σε υψηλά επίπεδα, επειδή μεγάλο μέρος του κόστους αυτού θα οφείλεται στη δημοπράτηση επιπλέον αδειών εκπομπών, τα έσοδα της οποίας θα περιέλθουν στο κράτος και θα ανακυκλωθούν στην οικονομία.

Στο πλαίσιο του ίδιου ερευνητικού έργου διεξάγεται ανάλυση των αντίστοιχων οικονομικών επιπτώσεων στα κυπριακά νοικοκυριά. Η έρευνα αυτή είναι επίσης σε εξέλιξη και αποτελέσματα θα ανακοινωθούν περί το τέλος του 2012.

* Η εργασία αυτή χρηματοδοτήθηκε από το έργο με αρ. πρωτοκόλλου ΑΕΙΦΟΡΙΑ/ΚΟΙΑΦ/0609(BIE)/02, που χρηματοδοτείται από το Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας. Η μεθοδολογία και τα αποτελέσματα παρουσιάζονται λεπτομερέστερα σε Δοκίμιο Οικονομικής Πολιτικής που θα εκδοθεί από το Κέντρο Οικονομικών Ερευνών εντός του 2012.

Νέα Ερευνητικά Προγράμματα

Πρόβλεψη του ρυθμού μεταβολής του ΑΕΠ και των συνιστωσών του για την Κυπριακή Οικονομία

Στόχος του νέου ερευνητικού έργου είναι η εφαρμογή σύγχρονων οικονομετρικών τεχνικών σε μια εκτενή βάση δεδομένων με εγχώριες και ξένες/διεθνείς μεταβλητές για την κατασκευή βραχυπρόθεσμων προβλέψεων για το ρυθμό μεταβολής του ΑΕΠ και των συνιστωσών του, όπως κατανάλωση, επενδύσεις, εισαγωγές και εξαγωγές. Τα αποτελέσματα της έρευνας αναμένεται να συνεισφέρουν στην ανάλυση και κατανόηση των διακυμάνσεων της οικονομικής δραστηριότητας στην Κύπρο και να αποτελέσουν ένα εργαλείο συστηματικής παρακολούθησης της οικονομίας από φορείς χάραξης πολιτικής και ιδιωτικούς οργανισμούς, ούτως ώστε να λαμβάνονται έγκαιρα τα κατάλληλα μέτρα. Η διαδικασία διαπραγμάτευσης με το Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας έχει ολοκληρωθεί και το πρόγραμμα θα ξεκινήσει στα μέσα Οκτωβρίου 2012.

Αποχωρήσεις Προσωπικού

Ο Δρ Ζήνων Κοντολαίμης παραιτήθηκε από το ΚΟΕ λόγω πρόσληψής του ως Επόπτη-Παρατηρητή της Τρόικας για τον έλεγχο της δημοσιονομικής κατάστασης και την εφαρμογή των μέτρων του Μνημονίου στην Ελλάδα. Το ΚΟΕ τον ευχαριστεί θερμά για την ουσιαστική προσφορά του στις ερευνητικές του δραστηριότητες.

Συμμετοχές Προσωπικού σε Διεθνή Συνέδρια και Εκπαιδευτικά Σεμινάρια

Η Δρ. Σοφία Ν. Ανδρέου παρουσίασε στο 2012 EEA Conference που πραγματοποιήθηκε στην Μάλαγα, Ισπανία στις 27-31 Αυγούστου 2012. Ο τίτλος του άρθρου ήταν "How much is State Schooling Worth to Consumers?" Το ίδιο άρθρο θα παρουσιαστεί στο 2012 ASSET Conference που θα διεξαχθεί στη Λεμεσό στις 1-3 Νοεμβρίου 2012.

Ο Δρ. Χρήστος Κουτσαμπέλας και ο κος Αλέξανδρος Πολυκάρπου θα λάβουν μέρος στο 2012 EUROMOD annual project meeting και στο 2nd Microsimulation Research Workshop που διοργανώνεται από το Institute for Social and Economic Research, University of Essex σε συνεργασία με το National Research Institute for Labour and Social Protection, Bucharest που θα διεξαχθούν στο Βουκουρέστι, Ρουμανία στις 10-12 Οκτωβρίου 2012.

Δελτίο Ανάλυσης Παραγωγικότητας

Η παραγωγικότητα είναι απαραίτητη για αύξηση της ανταγωνιστικότητας και κομβικής σημασίας για αειφόρο ανάπτυξη μιας οικονομίας. Το ΚΟΕ μέσα από ένα νέο Δελτίο με τίτλο «Ανάλυση Παραγωγικότητας», που θα εκδίδεται σε τετραμηνιαία βάση, θα εξετάζει διάφορες πτυχές της παραγωγικότητας της εργασίας και κεφαλαίου, καθώς και της ολικής παραγωγικότητας της Κύπρου. Επίσης, θα γίνεται σύγκριση με άλλες Ευρωπαϊκές χώρες, τόσο στο σύνολο όσο και σε επιμέρους τομείς της οικονομίας. Με αυτό τον τρόπο το ΚΟΕ φιλοδοξεί να προσφέρει τη δυνατότητα διαχρονικής παρακολούθησης της ανταγωνιστικότητας της Κυπριακής οικονομίας με στόχο την έγκαιρη διάγνωση προβλημάτων και τη διαμόρφωση προτάσεων πολιτικής.

Δοκίμια Οικονομικής Πολιτικής/Ανάλυσης

- 02-12 Ανδρέου Σ. Ν., Χρ. Κουτσαμπέλας και Α. Πολυκάρπου, "[Ενοποιημένη Βάση Δεδομένων των Ερευνών Οικογενειακού Προϋπολογισμού 1984/85, 1990/91, 1996/97, 2003 και 2009](#)", Μάρτιος 2012.
- 03-12 Koutsampelas C., "[Measuring the Poverty Risk among Immigrants in Cyprus](#)", April 2012.
- 04-12 Christodoulou Tr. and S. Clerides, "[Emissions-Based Vehicle Tax Reform for Cyprus: A Simulation Analysis](#)", June 2012.
- 05-12 Ketteni E., Th. Mamuneas and P. Pashardes P., "[ICT and Energy Use: Patterns of Substitutability and Complementarity in Production](#)", September 2012.

Περιοδικό Cyprus Economic Policy Review

Περιεχόμενα του τεύχους 11 (Ιούνιος 2012)

- [Emissions-Based Vehicle Tax Reform for Cyprus: A Simulation Analysis](#)
Tryfonas Christodoulou, Sofronis Clerides
- [Climate Change in Cyprus: Impacts and Adaptation Policies](#)
Theodoros Zachariadis
- [Banks' Domestic & Cross-border M&As: Where Can They Go Wrong?](#)
George Mountis
- [Aspects of Elderly Poverty in Cyprus](#)
Christos Koutsampelas

Προπτυχιακά Προγράμματα

Το Τμήμα Οικονομικών προσφέρει δύο προπτυχιακά προγράμματα, ένα στα Οικονομικά και ένα στις Διεθνείς, Ευρωπαϊκές και Οικονομικές Σπουδές. Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2012-13, εξασφάλισαν θέση στα δύο πιο πάνω προγράμματα 105 φοιτητές. Από αυτούς, 72 φοιτούν στο πρόγραμμα Οικονομικών και 33 στο πρόγραμμα Διεθνών, Ευρωπαϊκών και Οικονομικών Σπουδών. Με τα δεδομένα αυτά, το Τμήμα Οικονομικών είναι αυτή τη στιγμή το δεύτερο μεγαλύτερο τμήμα του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Μεταπτυχιακά Προγράμματα

Το Τμήμα Οικονομικών προσφέρει μεταπτυχιακά προγράμματα – τρία επιπέδου Μάστερ, και ένα διδακτορικού επιπέδου. Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2012-13, προσφέρθηκαν θέσεις σε δύο από τα προγράμματα Μάστερ – Μάστερ στην Οικονομική Ανάλυση και Μάστερ στα Νομισματικά και Χρηματοοικονομικά. Το πρόγραμμα Μάστερ στην Οικονομική Ανάλυση προσφέρεται στην αγγλική γλώσσα. Στα πιο πάνω προγράμματα για το ακαδημαϊκό έτος 2012/13, φοιτούν 23 φοιτητές.

Επισκέπτες Καθηγητές

Για το Χειμερινό Εξάμηνο 2012-13, επισκέπτονται το Τμήμα και διδάσκουν μαθήματα της ειδικότητάς τους στα προγράμματα του Τμήματος οι:

- Ανδρέας Ασιώτης, Λέκτορας, PhD Southern Illinois University Carbondale
- Νεοφύτα Έμπορα, Λέκτορας, PhD Πανεπιστήμιο Κύπρου
- Αφροδίτη Κέρο, Λέκτορας, PhD European University Institute, Italy
- Ιωάννα Στυλιανού, Λέκτορας, PhD Πανεπιστήμιο Κύπρου
- Χρυσόστομος Ταμπάκης, Επίκουρος Καθηγητής, PhD Columbia University
- Robert Duval Hernandez, Επίκουρος Καθηγητής, PhD Cornell University

Ειδικοί Επιστήμονες:

- Αδάμος Αδάμου, Λέκτορας, PhD Πανεπιστήμιο Κύπρου
- Αριστοκλής Αυγουστή, Λέκτορας, PhD University of Wisconsin – Madison, USA
- Χρήστος Μπιλανάκος, Λέκτορας, PhD Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
- Leonor Coutinho Kontolemis, PhD European University Institute, Italy

Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό:

- Μαρία Ηρακλέους, PhD Virginia Polytechnic Institute and State University, USA
- Ευάγγελος Κωνσταντίνου, MPhil in Economics, University of Oxford, UK

Νέα μέλη ΔΕΠ Τμήματος

Την 1^η Αυγούστου 2012, έχουν αναλάβει καθήκοντα 2 νέα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος και διδάσκουν μαθήματα της ειδικότητάς τους στα προγράμματα του Τμήματος οι:

- Δημήτρης Ξεφτέρης, Λέκτορας, PhD Universitat Autònoma de Barcelona, Ισπανία
- Μάριος Μιχαηλίδης, Λέκτορας, PhD University of Maryland-College Park

Κοινοτικό Πρόγραμμα ΣΩΚΡΑΤΗΣ/ERASMUS

Το Τμήμα Οικονομικών στα πλαίσια του Κοινοτικού προγράμματος ΣΩΚΡΑΤΗΣ/ERASMUS προσφέρει μαθήματα και στην Αγγλική γλώσσα. Κατά το Χειμερινό Εξάμηνο 2012-13, θα προσφερθούν τα πιο κάτω μαθήματα:

- ΟΙΚ306 Διεθνής Χρηματοοικονομική
- ΟΙΚ308 Οικονομική Ανάπτυξη
- ΟΙΚ309 Οικονομική Μεγέθυνση
- ΟΙΚ355 Θέματα Διεθνών Οικονομικών

Σειρά Σεμιναρίων στα Οικονομικά

Όπως κάθε χρόνο, το Τμήμα Οικονομικών διοργανώνει σειρά σεμιναρίων με ομιλητές ακαδημαϊκούς από διάφορες χώρες. Περισσότερες πληροφορίες δίνονται στην ιστοσελίδα του Τμήματος:

<http://www.ucy.ac.cy/default.aspx?m=PC&id=54967&w=economics&l=el-GR&p=seminarfall2012>

Σειρά Σεμιναρίων στη Χρηματοοικονομική και Μακροοικονομικά

Η Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης σε συνεργασία με την Κεντρική Τράπεζα διοργανώνει σειρά σεμιναρίων με ομιλητές ακαδημαϊκούς από διάφορες χώρες. Περισσότερες πληροφορίες δίνονται στην πιο κάτω ιστοσελίδα:

<http://www.ucy.ac.cy/goto/ecoman/en-US/seminarsFinanceMacroeconomics.aspx>

2^ο Ετήσιο Συμπόσιο για την Κυπριακή Οικονομία

Η Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης διοργανώνει το 2^ο Συμπόσιο για την Κυπριακή Οικονομία με κύρια θέματα την τραπεζική κρίση, το συνταξιοδοτικό σύστημα, την παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητα της Κυπριακής Οικονομίας. Το Συμπόσιο θα ολοκληρωθεί με μία πολιτική-οικονομική συζήτηση για την μέχρι τώρα πορεία και τις προοπτικές της Κυπριακής Οικονομίας στο περιβάλλον κρίσης της Ευρωζώνης. Το Συμπόσιο θα πραγματοποιηθεί στις 13 Οκτωβρίου 2012 (9:45π.μ-2:15 μ.μ) στην Πανεπιστημιούπολη.

ΚΕΝΤΡΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ – ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

Το Κέντρο Οικονομικών Ερευνών (ΚΟΕ) του Πανεπιστημίου Κύπρου είναι ένας ανεξάρτητος, μη κερδοσκοπικός οργανισμός με στόχο την προαγωγή της επιστημονικής γνώσης στα οικονομικά, κυρίως σε θέματα που ενδιαφέρουν την Κύπρο.

Στην πυραμίδα της διοικητικής ιεραρχίας του ΚΟΕ είναι το Συμβούλιο και το Ακαδημαϊκό Συμβούλιο:

- Το Συμβούλιο απαρτίζεται από εκπροσώπους του Πανεπιστημίου, της Κυβέρνησης και των ιδιωτικών οργανισμών που στηρίζουν οικονομικά το ΚΟΕ και προτείνει θέματα για έρευνα.
- Το Ακαδημαϊκό Συμβούλιο απαρτίζεται από τους υπεύθυνους των ερευνητικών προγραμμάτων και μεριμνά για τη διεξαγωγή της έρευνας.

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος: Μιχάλης Καμμάς, Γενικός Διευθυντής Συνδέσμου Τραπεζών Κύπρου

Μέλη: Αθανάσιος Γαγάτσης, Πανεπιστήμιο Κύπρου (Αντιπρύτανης Ακαδημαϊκών Υποθέσεων)
 Γεώργιος Γεωργίου, Γραφείο Προγραμματισμού (Γενικός Διευθυντής)
 Μιχαήλ Σ. Μιχαήλ, Τμήμα Οικονομικών (Πρόεδρος)
 Γεώργιος Παπαγεωργίου, Υπουργείο Εργασίας & Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Γενικός Διευθυντής)
 Πάνος Πασιαρδής, Κέντρο Οικονομικών Ερευνών (Διευθυντής)
 Γεώργιος Συρίχας, Κεντρική Τράπεζα Κύπρου (Ανώτερος Διευθυντής Οικονομικών Ερευνών)
 Ανδρέας Χαραλάμπους, Υπουργείο Οικονομικών (Διευθυντής Οικονομικών Μελετών και ΕΕ)

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος: Πάνος Πασιαρδής

Μέλη: Έλενα Ανδρέου Σωφρόνης Κληρίδης Θεοφάνης Μαμουνέας
 Μιχαήλ Σ. Μιχαήλ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ

Θεόδωρος Ζαχαριάδης Άντρος Κούρτελλος
 Θανάσης Στέγγος

ΤΟΜΕΑΣ

Δημόσιος

Νοικοκυριά

Επιχειρήσεις

Οικονομικές Προβλέψεις

Άλλα ερευνητικά προγράμματα

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Αλέξανδρος Πολυκάρπου, τηλ. 22893668, email: polycarpou@ucy.ac.cy

Σοφία Ν. Ανδρέου, τηλ. 22893675, email: andreou.sofia@ucy.ac.cy

Αδάμος Ανδρέου, τηλ. 22893674, email: andreou.n.adamos@ucy.ac.cy

Νικολέττα Πασιουρτίδου, τηλ. 22893663, email: n.pashourtidou@ucy.ac.cy

Νικολέττα Πασιουρτίδου, τηλ. 22893663, email: n.pashourtidou@ucy.ac.cy

Αντζελα Σιεκέρσαββα, τηλ. 22893660, email: adangela@ucy.ac.cy

Οι απόψεις που εκφράζονται στα άρθρα του ενημερωτικού δελτίου είναι των συγγραφέων μόνο και δεν αντιπροσωπεύουν αναγκαστικά το ΚΟΕ. Επιτρέπεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή ή η μετάδοση, από οποιοδήποτε οπτικοακουστικό μέσο, όλου ή μέρους του ενημερωτικού δελτίου, με αναφορά στο παρόν δελτίο και τους συγγραφείς του άρθρου.

Η 'Οικονομική Έρευνα' κυκλοφορεί τρεις φορές ετησίως και είναι διαθέσιμη σε ηλεκτρονική μορφή στην ιστοσελίδα του ΚΟΕ <http://www.ucy.ac.cy/goto/ecorece/el-GR/Newsletter.aspx>